
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

2015-06-10

YTTRANDE
Dnr C 2015/162

Yttrande över Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde

Riksantikvarieämbetets rapport avseende Farokonventionen (Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde) har kommit Karlstads universitet till del för remissyttrande. Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på en text som avser ett angeläget ansvarsområde. Dokumentet ger en fyllig beskrivning av Farokonventionens tillkomsthistoria och syften, främst länkade till ett övergripande mål om att tydliggöra kulturarvet som en resurs för ett socialt och ekonomiskt hållbart samhälle. Konventionen trädde i kraft år 2011 efter att de första tio staterna inom Europarådet ratificerat den. Riksantikvarieämbetet bedömer att de positiva effekterna av att Sverige ansluter sig till konventionen överväger negativa konsekvenser av en implementering. Man talar framförallt om möjligheten till att ”bredda och fördjupa samtalet med det omgivande samhället” och att en svensk anslutning kan stärka det kulturhistoriska diskursiva anslaget inom och mellan Europas olika stater. Karlstads universitet delar den synen.

Risken för en stängd och homogeniserande ”europeisk” kulturtradition, avskärmad från de universella mänskliga anspråk på kunskap och kultur som universiteten definitionsmässigt står för, existerar – med eller utan anslutning till konventionen. Det pekar också Riksantikvarieämbetet på i sin gedigna analys. Man tar också upp riskerna med ett individualiserat kulturarvsbegrepp, som visserligen är demokratiskt och medborgarrättsligt förankrat men också kan användas för att göra allt och samtidigt inget till ett gemensamt kulturarv, värt att vårda och bruka. Ett försök att introducera begreppet ”Heritage Community” kan också leda till att ekonomiskt och socialt starka grupper av individer kan få ett ökat utrymme för lobbying också på kulturarvsområdet, detta på bekostnad av företrädare för traditionella men också samhällsmarginella minoriteter och deras specifika kulturhistoriska anspråk. Starka ”Heritage Communities” kan med andra ord verka över de nationella gränserna för sina ”särintressen”. Det är inget nytt utöver begreppet som sådant, men med en ramkonvention att utgå ifrån får sådana intressegrupperingar en annan legitimitet än idag. Här gäller att de nationellt och internationellt verksamma kulturhistoriska expertorganisationerna och – institutionerna får ett fortsatt ansvar för att leda och hantera verksamheten inom sektorn.

I rapporten talas (s 31) om en stärkt roll för kulturarvsfrågorna inom utbildningen på olika nivåer: ”Artikel 13 c uppmuntrar bland annat till tvärvetenskaplig forskning om kulturarvet, om ”heritage communities” och om miljöperspektivet.” Man gör kulturarvet till en tydlig aspekt inom ramen för individuella kulturella rättigheter (s 42), där också t ex rätt till utbildning och att ta del av vetenskapliga framsteg ingår i konceptet. Frågorna om kulturarvet ges vidare och utöver en tydlig demokratisk koppling också en klar ekonomistisk prägning (se t ex s 39), även för utbildningssektorns del. I konventionens artikel 13 talas också om att främja inkluderingen av kulturarvsdimensionen på alla utbildningsnivåer (s 60, 99). Det är glädjande att utbildningssektorns roll på olika sätt betonas i det här sammanhanget. Karlstads universitet vill för sin del signalera dels de delar i det aktuella utbildningssortimentet som redan hanterar kulturarvet och dess resursskapande roller i samhället (bl a kulturvetarprogrammet), dels också forskningsprojekt med bäring på kultur, kulturarv och entreprenörskap som pågår och planeras vid lärosätet (t ex en historikerledd studie av den mer än hundraåriga konstnärnoden Sahlströmshuset norr om Torsby).

Sammanfattningsvis rekommenderas alltså Karlstads universitet för sin del att regeringen, med beaktande av de konsekvenssynpunkter som framkommer i rapporten, fattar beslut om att ansluta Sverige till Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhällliga värden.

I detta ärende har Thomas Blom beslutat och Per-Olof Fjällsby varit föredragande. Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör och Lisa Knutsen, studentkårens ordförande har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Thomas Blom

Per-Olof Fjällsby